

Vančo Đorđiev

Centar za kulturu i informacije grada Skopja
Slobodanka Parlič-Barišić

Vančo Đorđiev, umetnik takozvane srednje generacije makedonskih slikara, već je više od jedne decenije aktivno prisutan u plastičnim kretnjima naše savremene likovne umetnosti.

Tokom prve polovine decembra prošle godine on se četvrti put samostalno predstavio skopskoj likovnoj publici izborom od sedamnaest ulja i desetak linoreza. Posvećujući se isključivo liku čoveka i njegovom fizionomiranju u sadašnjem istorijskom trenutku, Đorđiev u suštini i ovoga puta ostaje dosledan svom umetničkom izrazu u slikarstvu — figuralnoj. On koristi neke elemente ekspresionističkog stilskog postupka kao i iskustva nadrealizma, naročito u novijim ostvarenjima, no istovremeno kreira i svoj, individualni stilski izraz.

Stvarajući jednu izrazito traumatičnu atmosferu u svojim delima, Đorđiev nam predstavlja galeriju likova koji, manje ili više, nastaju kao logična posledica takve vrste raspoloženja, njeni glavni akteri. To su likovi izgubljeni u prostoru i vremenu sa neizbrisivim tragovima svoje teške prošlosti. Pri tome umetnik poseban akcenat stavlja na tretman i postavljanje glave, a naročitu brigu posvećuje i likovnom oblikovanju

pozadine, koja u njegovim delima igra ulogu ogledala psihičkog stanja likova; ona je dramatična, ponekada do te mere da nam sasvim oduzima pažnju svojom košmarnošću. No, izgleda da se tu Đorđiev najteže snalazi, gubeći kontrolu u prenatrpanosti detalja i kolorističkoj ne-definisanosti, što se upravo potvrđuje činjenicom da postiže mnogo uspešnija rešenja kada likove postavlja naspram jedne pročišćene pozadine, kao što je slučaj, na primer, sa uspelim ostvarenjem »Tragi od vojnata« (»Tragovi rata«), delom koje svoju ekspresivnost postiže upravo tim dijalogom naglašenih obrisa figure postavljenih u »čistom« prostoru.

Ta atmosfera tegobnosti, košmarnosti, fatalizma i pesimističkog raspoloženja, donekle dobija jednu vedriju notu u grafičkim listovima. Rađeni u crno-belju tehnicu, oni su ipak logično nadovezivanje na slikarstvo, sa prisustvom bitnih karakteristika stilističkog opredeljenja, no mnogo spontaniji i neopterećeniji, postižući svoju ekspresivnost i sugestivnost čistim grafičkim linearizmom.

Sarajevo

Arfan Hozić

Ognjen Vukelić

Arfan Hozić je jedan od rijetkih vajara analitičara koji posmatraju savremenost iz različitih psiholoških, socioloških, pa i filozofsko-estetičkih uglova. Hozić razmišlja o egzistenciji čoveka, o egzistenciji njegovog duha, koga na izvjestan način označuju relacije njegove moći, slabosti i predrasuda, otuđenih od njegove stvaralačke vlastitosti, koje ga povlače u stanja rezignacije, upućuju u sjenovite privide, u relativizirane prostore, raspoloženja nedokučiva i onostrana, koja snagom slutnje uspostavljaju fatalističke koordinate jedne optički realizirane svijesti, koja je više senka sudbine što se nadvila nad horizonte autora, koji ulazi u njene metafizičke sfere, apstraktne, nadrealne strukture, shvaćene kao taloženje realnosti. Hozićevo djelo, nezavisno i sasvim irrelevantno od savremenih materijala u kojima je ostvareno, kreće se na rubu između svijesti i podsvijesti, između svjesno traženog i refleksivnom automatikom nađenog, u jednom izvanredno široko shvaćenom dijapazonu asocijacija, inspirisanog na stratištu psihološkog iskustva, nastalog u matici života i materije, u tokovima različitih sukobljavanja i osećanja društvene i individualne svijesti. Kao umorni ratnik, autor iznosi na videlo lica i naličja našeg zajedničkog prisustva, opterećenog bremenom neizvjesnosti, u nedogledu mogućih, po doživljajnom karakteru veoma složenih, pretpostavki.

Hozićev blago zatalasani reljef simbolizuje jednu šutnju, čas poetično

elegičnu, čas rezigniranu, kao filozofiju života koja se gubi i nalazi, i nikad definitivno ne uobličava, kao što se nikad ne identifikuje sa svojim pozitivističkim značenjem pojedinih elemenata kompozicije, koja unatoč realnih oblika najčešće ima onostran karakter, koji više onesposobava svojom prodornošću u nepoznato, nego što je zaokupljen problematikom poznatog, pa se zato na ovim reljefima poznato u nepoznatom pomiruje i nalazi, kao što se i savremeni čovjek pomiruje i nalazi u nestvarnosti idealizirane stvarnosti. Utoliko više i prije, ove slike-reljefi obavezuju kritičara da se više bavi problematikom subjektivno objektivnog, nego objektivno egzistentnog, u tom mnoštvu predmeta i simbola, u mnoštvu obrisa i neiskazanih monologa koji primoravaju na dijalog sa ličnošću autora, jer tek obični detalj treba riječju osmisliti i objasniti u svjetlu autorovih subjektivnih traženja koja uporno žele da se objektiviraju na kompleksnim površinama reljefa, koja nalažu da se u njihovu prostornu površinu sa više smisla za iracionalno poimanje likovnog sadržaja nego što se to obično očekuje. To je jedan svijet polomljenih kopalja i poljuljanih misaonih shvatanja, »svijet koji je to bio« i koji se u ovom trenutku iskazuje i pokušava da konstituiše kao rekapitulativno analitički pogled na prošlost i savremenost — kao zov označen predmetnošću koja nije uspjela da se vine do osvjeđenog intelektualnog simbolizma, ali nije ostala ni u banalnoj ravni svakodnevnice.

Ismar Mujezinović

Ognjen Vukelić

Ismar Mujezinović polazi nesumnjivo od plodnih crtačkih iskustava i karakterizacija Ismeta Mujezinovića, oplemenjujući crtež kolorističkim vrednotama i odnosima koji upotpunjuju i izvanredno dinamički harmoniziraju i osmišljavaju njegova polazna socijalna stanovišta, koji jednom nama već dobro poznatom i izvanredno senzibilnom nervaturom linije zrcali svoje vrijeme i njegovu optiku, koja na Ismarovim slikama dostiže veoma složenu orkestraciju, simbolično odslikavajući stanje i osjećanje jednog djela savremenog društva uopšte i biti njegove otuđenosti, razlučujući apsurdne ekstaze izgubljeno shvaćenog smisla od smisla uopšte, pa se Ismar i kao umjetnik i kao čovjek pojavljuje kao fizionomiran, zreo i nedvosmislen nastavljajući očevih socijalnih shvatanja, koja unapređuje, perfektuira i prezentira u misaono dubljem smislu.

U tom pogledu on ne preže od groteske nego se njenim mogućnostima služi, da bi što intenzivnije, snažnije i uvjerljivije ušao u suštinu onoga što čini ili tek konstruiše parametre savremenosti, njenu bit — dramatičnu i poeziju svijeta u kome nezavisno od prostora u kome živimo, zajednički doživljavamo ili se pak kroz ta prolazna stanja tek jedni drugima približavamo, pa je u tom pogledu misaona i socijalna problematika u djelu Ismara Mujezinovića sugestivno otvorena i ostvarena u mnogim mogućim ali uvijek nedvosmisleno akcentuiranim alternativama koje u svojim tokovima nose elemente socijalne afirmacije ili pak negacije, kroz zapretnost onih subjektivnih stanja i raspoloženja koja nemaju ni hrabrosti, ni moći da se sa svojim vremenom suoče i razluče stvaralački humanitarne od fatalistički sudbonosnih privida.